

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในชั้นเรียน Integrated Learning Management in Classroom

พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต (ยาวิชัย),
พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ และ วรกฤต เกื่อนช้าง
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
**Phramahaprayut Payutto (Yawichai),
Phrakhrusrisuthamniwit and Worrakrit Thuanchang**
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhonsawan Campus, Thailand
Corresponding Author, E-Mail: Prayut1990_@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการของการเรียนการสอนในชั้นเรียนและแนวทางบูรณาการการเรียนการสอนในชั้นเรียน จากการวิเคราะห์พบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้สอนต้องใช้วิธีการที่หลากหลายด้วยการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ศรัทธาและมีความเป็นมิตรโดยจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันแสวงหาแหล่งการเรียนรู้และความรู้ที่หลากหลายสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้รับในชั้นเรียนไปสู่บริบทแห่งความเป็นจริงเพื่อไปสู่จุดหมายที่แท้จริงได้

คำสำคัญ: การบูรณาการ; การเรียนการสอน; ชั้นเรียน

Abstracts

The objective of this journal was to study the principle of the learning in the classroom and the guidelines for the integration of the learning in the classroom. The result of the analysis found that the integrated learning management was the Child Center Learning that conformed to the demand of the students. The teacher had to apply the various ways for building the atmosphere in learning, the faith, and the friendship with the activities that the students had the opportunity in exchanging the learning together, searching for the various learning sources and knowledge, connecting the learning experiences in the classroom to the real context leading to the real goals.

Keywords: Integration; Learning; Classroom

บทนำ

กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจัดว่าสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา เป้าหมายทางการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยแนวคิดที่มุ่งเน้นในเรื่องของการสอนให้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ขณะที่เป้าหมายสูงสุดประการหนึ่งของการจัดการศึกษาคือ ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดความรู้ที่เรียนไปใช้ในชีวิตจริงได้ การพัฒนาคนในศตวรรษหน้าแกนหลักในการพัฒนาคน จะอาศัยเทคโนโลยีและการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายที่มีทั่วโลกพัฒนาศักยภาพและการลงทุนในเด็กโดยปรับเปลี่ยนแนวทางและกระบวนการเรียนรู้ใหม่ จากแนวทางและวิธีการแบบสั่งสอน มาเป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติ มีการใช้คอมพิวเตอร์ มาเป็นแนวทางการเรียนรู้แบบใหม่ยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) โดยเฉพาะเทคโนโลยีของคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงเครือข่ายกันทั่วโลก นั่นคือระบบอินเทอร์เน็ตเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ครูและนักออกแบบระบบการสอนทั้งหลาย ยังขาดวิธีการใช้เครื่องมือนี้ในการเรียนการสอน เพื่อเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนกับรูปแบบการเรียนการสอนผ่านเว็บ อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมาย คิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหาได้ และถ่ายทอดการเรียนรู้ไปสู่ชีวิตประจำวัน (ศุภลักษณ์ ทองจีน, 2558 : 54) การบูรณาการถือเป็นการสร้างความสัมพันธ์และรวมแนวคิดเป็นหนึ่งเดียวในสถานการณ์ต่างๆ การบูรณาการทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเป็นความรู้ที่ลุ่มลึกและยั่งยืน การบูรณาการความรู้เป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะในยุคที่มีความรู้ ข้อมูล ข่าวสารมากมาย การบูรณาการความรู้ควรเริ่มจากข้อมูล (Data) สารสนเทศ (Information) ความรู้ (Knowledge) ปัญญา (Wisdom) เป้าหมายหลักของการเรียน คือ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่ถือว่าสำคัญในเรื่องที่กำหนด การเรียนแบบบูรณาการเป็นการพัฒนาผู้เรียนตามความสามารถที่แตกต่างกัน และจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถทุกด้าน (ยุทธกรณ์ ก่อศิลป์, 2555 : 2-3)

การเรียนการสอนจึงเป็นกระบวนการในการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กทุกคนได้รับสิทธิที่จะได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพโดยสอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานทางการเรียนและการมีชีวิตที่ดีขึ้นเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียน (Intergraded) โดยได้มีการค้นหาวิธีการต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นพิเศษที่หลากหลายของเด็กแต่ละคนและเพื่อให้เด็กทุกคนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพเป้าหมายปลายทาง (ultimate goal) ของการเรียนการสอนที่เด็กทุกคนได้เรียนในชั้นเรียนในโรงเรียนทั่วไปโดยได้รับสิทธิทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษาจนถึงได้พัฒนาชีวิตและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆทางสังคมโดยถือเป็นหน้าที่ของระบบการศึกษาที่จะต้องสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการเพื่อยกระดับสู่การเรียนรู้รวมโดยมีการจัดเตรียมวางแผนและปรับกระบวนการบริหารจัดการอย่างเหมาะสมเพื่อแน่ใจว่าจะไม่มีเด็กคนใดถูกทิ้งให้ไม่ได้รับการศึกษาดกหล่นหรือไม่มีเด็กต้องออกกลางคันหรือจบการศึกษาอย่างไม่มีคุณภาพแต่ทุกคนสามารถพัฒนาไปพร้อมกันในสังคมนั้น (สุวิทย์ มูลคา และคณะ, 2554 : 2-3)

การบูรณาการการเรียนการสอนจึงเป็นการเชื่อมโยงระหว่างสาขาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรที่จะช่วยให้ผู้เรียนตระหนักว่าสิ่งที่ได้เรียนรู้ มีประโยชน์และสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ จัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความหมายเกิดองค์ความรู้ ความคิดแบบองค์รวม พัฒนาความสามารถการคิดเห็นความเชื่อมโยง นำไปสู่ความสามารถในการแก้ปัญหาแบบองค์รวมเกิดประสบการณ์ นำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้นการบูรณาการจึงมีความสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้เพื่อการแก้ไขดำเนินการชีวิตแห่งตนการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นองค์รวม

การเรียนการสอนแบบบูรณาการ

การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยเน้นความสำคัญของความรู้และคุณธรรมควบคู่กันไปซึ่งขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาและความเหมาะสมสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญของสังคมโดยมีภารกิจหลัก 4 ประการคือการสอนหรือการผลิตบัณฑิตการสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือการวิจัยการบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับความเร่งด่วนในการพัฒนาประเทศความต้องการการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสูงมากกว่าระยะเวลาที่ผ่านมาสถาบันอุดมศึกษาจึงต้องพัฒนาบัณฑิตให้เป็นคนดีมีงานทำด้วยคุณธรรมนำคุณภาพการบูรณาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอนจึงเป็นนโยบายหลักของการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเชื่อมโยงความสมบูรณ์ของบัณฑิตให้มีความสมดุลทั้งความรู้และคุณธรรมซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสรรคสิ่งที่มีคุณภาพในสังคมโดยรวมหลักสูตรบูรณาการเป็นหลักสูตรที่นำเอาเนื้อหาของวิชาต่างๆมาหลอมรวมเข้าด้วยกันทำให้เอกลักษณ์ของแต่ละรายวิชาหมดไปและเกิดเป็นเอกลักษณ์ใหม่ของหลักสูตรที่เชื่อมโยงความรู้ความคิดรวบยอดและทักษะในวิชาต่างๆเข้าด้วยกันตามแนวนอนกับวิชาอื่นในชั้นเดียวกันโดยอาจเป็นทั้งวิธีการสอนและวิธีการจัดโปรแกรมการสอนที่มีเนื้อหาวิชาต่างๆในหลักสูตรและทักษะสามารถเชื่อมโยงให้เป็นสิ่งเดียวกันได้ทำให้กระบวนการถ่ายทอดความรู้มีความชัดเจนด้วยการประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของหัวข้อกิจกรรมโครงการหรือหัวข้อเพื่อให้เกิดการเรียนรู้โดยองค์รวมทั้งด้านพุทธิพิสัยทักษะพิสัยและจิตพิสัยมีความสอดคล้องกับแนวการจัดการศึกษาที่เน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมและเป็นไปตามสภาพจริงของสังคมการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาสาระทั้งหลายเข้าด้วยกันอย่างมีความหมายนำความคิดรวบยอดหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงของผู้เรียนมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความสัมพันธ์ของเวลามิติเกิดความคิดรวบยอดในการแก้ปัญหาและการ

ตัดสินใจรู้จักใช้ทักษะต่างๆอย่างเหมาะสมรวมทั้งสามารถเลือกหรือพัฒนาโครงงานและวิธีการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการเรียนได้อย่างอิสระด้วยตนเอง (พูนสุข อุตม, 2546 : 35)

การเรียนการสอนแบบบูรณาการจะให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสำคัญของการบูรณาการไว้ว่าการบูรณาการนั้นผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้หลากหลายเพราะว่าความคิดรวบยอดในแต่ละเรื่องที่ผู้สอนจะเปลี่ยนแปลงไปตามความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนการเรียนแบบบูรณาการจะทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของสิ่งที่เรียนและมีความเข้าใจมากขึ้นการบูรณาการมีความสำคัญเนื่องจากเป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้เพื่อการแก้ไขการดำเนินชีวิตแห่งตนการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างเป็นองค์รวม

การบูรณาการหลักสูตรในการเรียนการสอน

การบูรณาการเป็นการผสมผสานประสบการณ์การเรียนรู้ที่อาจมีลักษณะเป็นสาขาวิชาเดียวหรือต่างสาขาวิชาก็ได้ให้มีความต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายสามารถนำประสบการณ์ไปสู่ชีวิตจริงทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการมี 2 แนวคิดคือแนวคิดบูรณาการแบบตะวันตกและแนวคิดบูรณาการแบบตะวันออก สรุปได้ดังนี้

1) แนวคิดบูรณาการแบบตะวันตกแนวคิดบูรณาการแบบตะวันตกเกิดขึ้นในสมัยการศึกษาแบบพิพัฒนาการ (Progressive Education) ได้รับอิทธิพลจากนักปรัชญาชาวเยอรมัน คือ เฮร์บาร์ท (Herbart, 1890 อ้างถึงใน ศุภลักษณ์ ทองจีน, 2558 : 54) ซึ่งมีความเชื่อในเรื่องของการศึกษาว่าสามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอดของวิชาต่างๆที่มีในหลักสูตรได้อย่างน้อย 2 วิชาขึ้นไปด้วยวิธีการเชื่อมโยงดังกล่าวจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ต่างๆที่ได้รับจากการเรียนการสอนไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆนักการศึกษาในกลุ่มพิพัฒนาการมีความเชื่อว่าการศึกษจะต้องพัฒนาผู้เรียนในลักษณะเบ็ดเสร็จทั้งตัว (The whole child) ในวงการศึกษามีผู้สอนที่ใช้วิธีการนี้มากขึ้นเรื่อยๆทั้งนี้เนื่องมาจากความจำเป็นและเหตุผลต่างๆโดยให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่จากการได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นช่วยให้แนวคิดการจัดการศึกษากว้างขึ้นทั้งในเรื่องของกระบวนการเรียนรู้กระบวนการคิดการแก้ปัญหาการแสวงหาความรู้และการตระหนักในความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมของผู้เรียนการศึกษาคือชีวิตในการจัดการเรียนการสอนควรยึดผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันและอยู่ร่วมกันในวิถีประชาธิปไตยการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเกิดขึ้นจากความเชื่อที่ว่าคนเราสามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอดของวิชาต่างๆได้ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ต่างๆที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่การจัดการเรียนการสอนจึงควรเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติเน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆมีผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นส่งเสริมแนะนำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

การเรียนรู้ร่วมกัน (Cooperative Learning) นำไปสู่การรู้เข้าใจโลกรอบตัวและความสามารถในการจัดวางตัวเองได้อย่างเหมาะสมในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ (สุวิทย์ มูลคา และคณะ, 2554 : 42)

2) แนวคิดบูรณาการแบบตะวันออกซึ่งเป็นแนวคิดในทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงเป็นนักปราชญ์ชาวตะวันออกที่มีแนวคิดในการบูรณาการและนำมาปฏิบัติเป็นเวลานานแล้วพระองค์ทรงสอนให้มองหรือศึกษาทำความเข้าใจอย่างองค์รวมก่อนแล้วจึงมองหรือเข้าใจแยกย่อยออกไปมีหลักการหลายรูปแบบ เช่นหลักไตรสิกขาหลักปัจจัยการตามการศึกษา 3หลักอริยสัจ 4 กล่าวได้ว่า

2.1) หลักไตรสิกขา (ที.ปา (ไทย). 11/228/231) ประกอบด้วยศีลสมาธิและปัญญาศีลคือการทำให้เป็นคนดีเส้นแบ่งระหว่างคนกับสัตว์คือศีลพระพุทธองค์จึงทรงให้นำศีลไปรวมบูรณาการไว้กับทุกวิชาสมาธิคือการเป็นคนที่มีความมุ่งมั่นไม่หวั่นไหวมีความสุขสงบพลอยยินดีกับการทำงานทุกอย่างการนำสมาธิไปบูรณาการจะทำให้งานการศึกษาประสบความสำเร็จและปัญญาคือความคิดความรู้ความรอบคอบการมีสติตรองทุกกระบวนการของพฤติกรรมมนุษย์ควรนำเอาปัญญาเข้าไปบูรณาการด้วยเพื่อการเรียนรู้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ในเนื้อหาวิชาและความสมบูรณ์ในความเป็นมนุษย์สำหรับ

2.2) หลักปัจจัยการตามการศึกษา 3 ประกอบด้วยปริยัติปฏิบัติและปฏิเวธปริยัติคือการศึกษาเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่างๆรวมทั้งศีลธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆที่มีการกำหนดเป็นหลักสูตรเป็นการเรียนรู้ทางฝ่ายโลกจากตำราทั้งในและนอกประเทศปฏิบัติคือการลงมือกระทำประกอบกิจกรรมการนำเนื้อหาความรู้มาลงมือปฏิบัติเป็นการนำมาบูรณาการระหว่างการเรียนเนื้อหาสาระความรู้และการนำความรู้ไปใช้จริงปฏิเวธคือการปฏิบัติตนดำเนินชีวิตที่หลอมรวมมวลพฤติกรรมของตนเองให้มีความสุขการเรียนรู้ตามแนวพุทธจึงต้องมีการบูรณาการอย่างครอบคลุมทั้ง 3 ส่วน

2.3) หลักอริยสัจ 4 (ส.ส. 19/1665/528) ประกอบด้วยทุกข์สมุทัยนิโรธและมรรคทุกข์คือความไม่รู้ไม่เข้าใจความโง่เขลาเป็นต้นปัญหาที่คนเราต้องแสวงหาคำตอบสมุทัยคือสาเหตุของปัญหาความรู้การเรียนรู้ของมนุษย์จะต้องเรียนเพื่อแก้ปัญหาคความโง่เขลาหรือคือแนวทางการดับทุกข์หรือดับปัญหาจิตความรู้มรรคคือข้อปฏิบัติหรือการกระทำการเรียนรู้ให้ถึงการดับของปัญหาในการเรียนรู้แบบบูรณาการตามหลักอริยสัจ 4 จะตัดตอนส่วนใดส่วนหนึ่งไปไม่ได้จะต้องมีการเชื่อมโยงสืบทอดทุกอย่างเป็นปัจจัยของกันและกันกล่าวถึงความรู้อย่างสรรพสิ่งล้วนเชื่อมโยงสัมพันธ์กันแต่เรามักเรียนรู้แบบแยกส่วน

เนื่องจากมีความจำเป็นที่ต้องบูรณาการหลักสูตรจากเรื่องราวต่างๆที่เป็นวิถีชีวิตประจำวันของผู้เรียนต่างสอดคล้องสัมพันธ์กันไม่ได้แยกส่วนออกจากกันเป็นเรื่องๆแบบรายวิชาเรียนและข้อค้นพบทางทฤษฎีการเรียนรู้และผลการวิจัยทางการศึกษาต่างยืนยันตรงกันว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นและเรียนรู้อย่างมีความหมายเมื่อมีการบูรณาการเข้ากับชีวิตปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดนหรือยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ทุกคนมีสิทธิเท่ากันในการแสวงหาพึ่งพิงผู้สอนน้อยลงผู้สอนจึงจำเป็นต้องเลือกเฉพาะสาระที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่ผู้เรียนต้องการโดยใช้เวลาเท่าเดิมต้องยอมรับว่ายังไม่มีหลักสูตรวิชาใดเพียงวิชาเดียวที่จะ

สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้ การเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาต่างๆ ที่ใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้องกัน จะช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ลดระยะเวลาเรียน ลดภาระงานผู้สอน ส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความหมายมากขึ้น เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ใช้ความรู้ ความคิด ความสามารถ และทักษะที่หลากหลายในการเข้าร่วมกิจกรรม (สุวิทย์ มูลคา และคณะ, 2554 : 18)

จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันมนุษย์มีความรู้มากขึ้น แต่มีการรู้แบบเชื่อมโยงสัมพันธ์หรือปัญญาน้อยลง ทำให้การจัดระบบชีวิตเกิดการขัดแย้งและอยู่ร่วมกันไม่ได้ ดังนั้นในการเรียนรู้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง ควรจะฝึกคิด เชื่อมโยงให้ยาวไกลที่สุด การเชื่อมโยงความรู้จะช่วยให้นักเรียนมองโลกกว้างขึ้น มีทัศนะไม่แคบรู้อยู่และเข้าใจปัญหา แก้ปัญหาได้ดีกว่าการเรียนเฉพาะส่วนที่ขาดการเชื่อมโยงการไม่รู้ความจริงการไม่รู้ความหมายก็จะทำให้ถูกต้องไม่ได้ แนวคิดบูรณาการแบบตะวันตกและแนวคิดบูรณาการแบบตะวันออกเกิดขึ้นมานานแล้ว และมีผู้นำไปปฏิบัติและบรรลุผลสำเร็จในการเรียนรู้ด้านวิชาการและด้านการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมในการจัดการศึกษา จึงควรให้ความสำคัญกับหลักการในการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นอย่างยิ่ง เพราะชีวิตคือการศึกษาคือสิ่งที่ต้องเรียนรู้ และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ทุกเรื่องต้องนำมาหลอมรวมและประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงในการพัฒนาหลักสูตรสามารถทำได้หลายลักษณะ โดยเฉพาะการดำเนินการในรูปแบบหลักสูตรบูรณาการ นักพัฒนาหลักสูตรหรือผู้ดำเนินการที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดให้เป็นการเรียนการสอนในลักษณะพหุศาสตร์เป็นการเตรียมผู้เรียนสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การนำหลักสูตรแบบบูรณาการไปใช้ในการจัดการเรียนรู้จะมีประโยชน์ดังนี้

1) ผู้เรียนได้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดและความคิดรวบยอดรวมทั้งผู้เรียนสามารถแบ่งปันและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เป็นการขยายความรู้ของตนเองให้กว้างขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและร่วมมือในการเรียนรู้มากขึ้น นอกจากนี้การรวมกลุ่มกันเรียนรู้ของผู้เรียนจะพัฒนาความร่วมมือ ร่วมใจกัน ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน

2) ผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนในการเรียนรู้ โดยสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ อย่างหลากหลายบทบาทของผู้สอนจะเป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้โดยการจัดการกิจกรรมแบบบูรณาการ ที่เริ่มต้นศึกษาจากเรื่องใกล้ตัวไปสู่เรื่องที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อนตามวุฒิภาวะของผู้เรียน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม

3) การประเมินผลเป็นไปในสภาพจริง มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กับการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวันของผู้เรียน

4) การสร้างให้คนเป็นมนุษย์ที่พึงประสงค์ 3 ประการคือการคิดเป็น คือ คิดกว้างไกลยาวไกล ทำให้เกิดปัญญา การทำเป็น ทำให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่ดีหลายประการ เช่น ขอบบ้นที่มีทักษะในการสื่อสาร การเผชิญสถานการณ์การจัดการและสร้างงานเป็นต้น และการอยู่ร่วมกัน เป็นคือการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นคนของเพื่อนมนุษย์ การอนุรักษ์ธรรมชาติ รักความยุติธรรม การเห็นแก่ส่วนรวม สามารถรวมตัวร่วมคิดร่วมทำและสร้างความเป็นชุมชน

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญการเรียนรู้ที่อยู่ที่ต้องการของผู้เรียนและการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ต้องคำนึงถึง 3 องค์ประกอบคือ เนื้อหาวิชา (Subject Matter Unit) เป็นการเน้นเนื้อหาหรือหัวข้อเรื่องที่น่ามาบูรณาการกับวิชาอื่น ความสนใจ (Center of Interest) การเรียนรู้จะต้องมาจากความสนใจของผู้เรียนเป็นพื้นฐานและการบูรณาการ ประสบการณ์ (Integrative Experience Unit) เป็นการรวบรวมประสบการณ์มีจุดเน้นอยู่ที่ผลการเรียนรู้ และความสามารถที่นำไปสู่พฤติกรรม การปรับตัวของผู้เรียนโดยนำประสบการณ์เดิมมาผสมผสานกับ ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ใหม่ ลักษณะสำคัญของการสอนแบบบูรณาการคือการเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกันประมวลความรู้หลากหลายและประสบการณ์ที่แตกต่างมาร้อยเรียงเพื่อสร้างประเด็นหลักและ หัวข้อเรื่องและนำความรู้จากหน่วยต่างๆที่สัมพันธ์กับหัวข้อนั้นๆมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนและลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆด้วยตนเองแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการมี 4 แนวทาง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543 : 56)

1) การเรียนการสอนแบบสอดแทรก (Infusion Instruction) เป็นการสอนแบบสอดแทรกซึ่งวางแผนการสอนโดยครูผู้สอนคนเดียวในรูปแบบนี้ผู้สอนคนเดียวในวิชาหนึ่งจะสอดแทรกเนื้อหาวิชาอื่นๆเข้าไปในการเรียนการสอนได้อย่างอิสระตามที่ผู้สอนวางแผน

2) การเรียนการสอนแบบคณะ (Parallel Instruction) เป็นการสอนที่ผู้สอนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป สอนวิชาต่างกันต่างคนต่างสอนแต่ต้องวางแผนการสอนร่วมกันสำหรับงานที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัตินั้นอาจ แตกต่างกันไปในแต่ละวิชาแต่ทั้งหมดนี้จะต้องมีหัวเรื่องความคิดรวบยอดและปัญหาร่วมกัน

3) การเรียนการสอนแบบสหวิทยาการ (Multidisciplinary) เป็นการสอนที่ผู้สอนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป สอนต่างวิชากันต่างคนต่างสอนแต่ต้องวางแผนร่วมกันสำหรับงานที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติหรือการทำ ใ้เรียนนั้นจะต้องทำร่วมกันซึ่งจะช่วยเชื่อมโยงสาขาวิชาต่างๆเข้าด้วยกันซึ่งผู้สอนต้องวางแผนร่วมกันในการ มอบหมายให้ผู้เรียนได้ทำโครงการด้วยกัน

4) การเรียนการสอนแบบข้ามวิชา (Trans – Disciplinary Instruction) เป็นการสอนที่ผู้สอนแต่ ละวิชาต้องมาร่วมกันวางแผนเป็นคณะหรือเป็นทีมเพื่อปรึกษาหารือในการกำหนดหัวเรื่องความคิดรวบยอด ปัญหาต่างร่วมกันแล้วร่วมกันดำเนินการสอนนักศึกษาในกลุ่มเดียวกัน

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการนี้ ในหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดไว้ 4 หลักการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 43) คือ

1) การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียวเป็นการบูรณาการที่ผู้สอนคนเดียวทำการจัดการเรียนการสอน โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่างๆ กับหัวเรื่องที่สอดคล้องกับชีวิตจริงหรือสาระที่กำหนดขึ้นเช่นการ เชื่อมโยงสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับผู้สอนสามารถเชื่อมโยงเรื่องนำกับสาระอื่นๆในการจัดการเรียนการสอน

2) การบูรณาการแบบคู่ขนานทำการจัดการเรียนการสอนที่ต้องอาศัยผู้สอนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยหัวข้อเดียวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วบูรณาการเชื่อมโยงแบบคู่ขนาน

3) การบูรณาการแบบสหวิทยาการเป็นการบูรณาการในลักษณะการนำเนื้อหาจากหลายกลุ่มสาระต่างๆมาเชื่อมโยงเพื่อจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้สอนนำหัวเรื่องที่สมารถวางแผนการสอนในทุกกลุ่มสาระวิชา มา ร่วมกันจัดทำแผนการเรียนรู้

4) การบูรณาการแบบโครงงานเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยผู้เรียนและผู้สอนร่วมสร้างสรรค์ โครงงานขึ้นโดยใช้เวลาเรียนต่อเนื่องหลายชั่วโมงด้วยการนำเอาจำนวนชั่วโมงของรายวิชาต่างๆที่ผู้สอนเคย แยกสอนมารวมเป็นเรื่องเดียวกันมีเป้าหมายเดียวกันในลักษณะการสอนเป็นทีมเรียนเป็นทีมในกรณีที่ต้องการ เน้นทักษะใดเป็นพิเศษผู้สอนสามารถแยกกันสอนได้เช่นกิจกรรมค่ายภาษากิจกรรมดนตรี เป็นต้น

นอกจากนี้แล้วการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการควรสอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรมด้วย ซึ่งมีแนวทาง 4 แนวทาง (อมร ปรารักษ์น้อย, 2542 : 43) คือ

1) การสอดแทรกกิจกรรมด้านวิชาการลงในหน่วยการเรียนรู้เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ความรับผิดชอบ การมีวิจาร์ญาณด้วยการให้ผู้เรียนค้นคว้าข้อมูลต่างๆ เช่นการศึกษาคตินิยมไทยในงานประติมากรรมที่เป็น มรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษถึงปัจจุบันแล้วนำเสนอให้ทุกคนฟัง

2) สอดแทรกกิจกรรมด้านศาสนาโดยมีความเชื่อว่าทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดีเพื่อให้เกิดความ ศรัทธาความมีสติและความรับผิดชอบเช่นการศึกษาและปฏิบัติงานในรูปแบบประติมากรรมด้วยเอกลักษณ์ หรือสัญลักษณ์ต่างๆ

3) การสอดแทรกกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อก่อให้เกิดความสามัคคีความสุภาพอ่อนโยนความ มีวินัยเช่นการให้ผู้เรียนศึกษาประเพณีต่างๆ ของแต่ละภาคของประเทศไทยตลอดจนศึกษาภูมิปัญญาไทยวัน สำคัญทางศาสนาแล้วนำมาประยุกต์กับการออกแบบเขียนแบบและสร้างงานประติมากรรมด้วยรูปแบบไทยๆ ร่วมกันเป็นกลุ่มการเสนอและตอบคำถามในลักษณะที่เป็นทีม

4) การสอดแทรกกิจกรรมด้านการอนุรักษ์เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่องานศิลปะไทยตลอดจน การรักษารัษรชาติและสิ่งแวดล้อมเช่นการน่านักศึกษาไปศึกษาดูงานทางด้านศิลปะไทยตามโบราณสถาน ต่างๆ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนสอนแบบบูรณาการ เป็นกระบวนการจัดเรียนรู้ตามความสนใจ ความสามารถ โดยเชื่อมโยงเนื้อหาสาระของศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันให้ผู้เรียนการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนที่ใช้วิธีสอนหลายวิธี จัดกิจกรรมต่างๆ ในการสอนการเรียนรู้แบบบูรณาการในหลักสูตรจะ เชื่อมโยงให้ครูในสาขาวิชาต่างๆ หันหน้าเข้าหากันเพื่อร่วมกันพัฒนาแผนการสอน เพื่อให้หลักสูตรบรรลุ เป้าหมาย แทนที่จะต่างคนต่างสอนเหมือนเดิม วิธีการเช่นนี้จะส่งเสริมให้ครูทำงานกันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น และสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันจากรูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการนั้นคือ การที่ครูกับ

นักเรียนจะมีปฏิสัมพันธ์กันมากกว่าการเรียนรู้ในรูปแบบเดิมๆ ครูจะรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และสามารถส่งเสริมศักยภาพของเด็กแต่ละคนที่มีแตกต่างหลากหลาย นอกจากนั้นแล้วการเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการยังกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในเรื่องของการวิเคราะห์ การถ่ายทอดความคิดของตนเอง และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต

การเรียนรู้เชิงบูรณาการ

การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการเป็นความพยายามในการปฏิรูปการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องอย่างยิ่งกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่มีความพยายามที่จะปฏิรูปการศึกษาเพื่อการก้าวไปสู่การจัดการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ของบ้านเมือง และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติซึ่งถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดใช้การเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นวิถีชีวิตก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถบูรณาการเอาหลักสูตรเข้าสู่ชีวิตจริงของผู้เรียนได้ ไม่ใช่การเรียนรู้ที่แต่ละวิชาถูกนำมาสอนคนละทิศละทางเน้นจุดหมายของการเรียนเพียงเฉพาะในแต่ละสาขาวิชาซึ่งการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจะเป็นคำตอบที่ดีในการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยเหตุผลในด้านจิตวิทยาและพัฒนการด้านวัฒนธรรมสังคมด้านแรงจูงใจและด้านการสอนการบูรณาการนั้นมีรูปแบบใหญ่อยู่ 2 รูปแบบคือ การบูรณาการภายในวิชาและการบูรณาการข้ามวิชาซึ่งทั้ง 2 รูปแบบนั้นมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการเชื่อมโยงความรู้กับการนำไปใช้ประโยชน์และเห็นคุณค่าต่อสิ่งที่ผู้เรียนกำลังเรียนรู้การบูรณาการ (Integrated Curriculum) มีลักษณะการหลอมรวมทักษะเจตคติและความเชื่อต่างๆไปพร้อมกับเนื้อหาเป็นการได้เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติตามศักยภาพของตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการ (Forgarty, 1991 : 56) โดยแต่ละรูปแบบนั้นมีจุดเน้นที่แตกต่างกันดังนี้

1) แบบแยกรายวิชา (Fragmented) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นรายวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับโรงเรียนที่มีนักเรียนมากและเหมาะกับการสอนในระดับอุดมศึกษาซึ่งแต่ละรายวิชาจะแยกย่อยชัดเจนและมีความสมบูรณ์ในตัวเอง

2) แบบเชื่อมโยง (Connect) เป็นการสอนที่เน้นการเชื่อมโยงมโนทัศน์ของเนื้อหาวิชาเดียวกัน ความคิดและทักษะที่สัมพันธ์เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจมากขึ้น

3) แบบเน้นรายวิชา (Nests) เป็นการนำทักษะต่างๆมาบูรณาการภายในเนื้อหาเช่นทักษะการคิด ทักษะทางสังคมทักษะเทคโนโลยีให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่เน้นหนักรายวิชาเดียว

4) แบบเรียงลำดับ (Sequenced) เป็นการสอนที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาและทักษะในแต่ละวิชาโดยนำความคิดรวบยอดและทักษะที่เกี่ยวข้องกันมาบูรณาการร่วมกัน

5) แบบแบ่งปัน (Shared) เป็นการสอนที่เน้นการวางแผน 2 วิชาที่มีแนวคิดทักษะและเจตคติที่เกี่ยวข้องกันเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้สอนในการทำกิจกรรมร่วมกัน

6) แบบโยงใย (Webbed) เป็นการสอนที่ใช้หัวเรื่องเพื่อเชื่อมโยงไปสู่วิชาอื่นๆซึ่งหัวเรื่องที่กำหนดจะมาจากสถานศึกษาเป็นผู้กำหนด

7) แบบร้อยเรียง (Threaded) เป็นการสอนที่ใช้ทักษะความคิดทักษะทางสังคมทักษะในการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องในแต่ละวิชาถูกนำมาร้อยเรียงเพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ครั้งต่อไปง่ายขึ้น

8) แบบบูรณาการ (Integrated) เป็นการใช้หัวเรื่อง (Theme) เป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาต่างๆและทักษะต่างๆเข้าด้วยกันและเน้นการสอนเป็นทีมเพื่อตรวจสอบทักษะแนวคิดเจตคติ

9) แบบลุ่มลึก (Immersed) เป็นการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างลุ่มลึกในรายวิชาเดียวที่ผู้เรียนสนใจโดยใช้ความรู้เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่

10) แบบเครือข่าย (Network) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีโอกาสขยายความสนใจและเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจจากการเลือกเครือข่ายของผู้เชี่ยวชาญและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

การบูรณาการนั้นมีรูปแบบใหญ่อยู่ 2 รูปแบบคือการบูรณาการภายในวิชาและการบูรณาการข้ามวิชา ซึ่งทั้ง 2 รูปแบบนั้นมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการเชื่อมโยงความรู้กับการนำไปใช้ประโยชน์และเห็นคุณค่าต่อสิ่งที่ผู้เรียนกำลังเรียนรู้การบูรณาการ (Integrated Curriculum) มีลักษณะการหลอมรวมทักษะเจตคติและความเชื่อต่างๆไปพร้อมกับเนื้อหาเป็นการได้เรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติตามศักยภาพของตนเองอย่างแท้จริงรูปแบบของการบูรณาการสามารถอธิบายได้ ดังนี้

1) รูปแบบแยกส่วน (Fragment) เป็นวิธีการบูรณาการเนื้อหาสาระภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันโดยสัมพันธ์ต่อเนื่องกันในลักษณะการเรียงลำดับหัวข้อตามความเหมาะสมแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จะจัดการสอนแบบแยกกันโดยไม่มีการเชื่อมโยงเข้าด้วยกันโดยทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีจุดยืนของตัวเอง

2) รูปแบบเชื่อมโยง (Connected) เป็นวิธีการบูรณาการเนื้อหาสาระภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยในการสอนมีการเชื่อมโยงหัวข้อหรือความคิดรวบยอดถึงกันเชื่อมโยงความคิดต่างๆให้สัมพันธ์กันจากหัวข้อหนึ่งไปยังอีกหัวข้อหนึ่งทำให้เห็นความต่อเนื่องหรือเกี่ยวข้องกันของเนื้อหา

3) รูปแบบซ้อนกัน (Nested) เป็นวิธีการบูรณาการเนื้อหาสาระภายในกลุ่มสาระเดียวกันที่เพิ่มความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมากขึ้นมีการเชื่อมโยงบูรณาการทักษะหลายๆทักษะและหลายกระบวนการเข้าในเนื้อหาสาระที่เป็นเป้าหมายหลัก

4) รูปแบบเรียงลำดับ (Sequenced) เป็นการบูรณาการระหว่างการเรียนรู้ 2 กลุ่มโดยการนำหน่วยการเรียนรู้ของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ใช้สอนกันอยู่มาพิจารณาความคิดรวบยอดทักษะและเจตคติแล้วจัดเรียงลำดับหน่วยใหม่เพื่อจะได้นำมาสอนในช่วงเวลาเดียวกันเป็นการสอนเนื้อหาสาระของกลุ่มสาระทั้ง 2 คู่ขนานกันไปโดยกิจกรรมการเรียนการสอนและเนื้อหาสาระของกลุ่มต่างๆก็ส่งเสริมซึ่งกันและกัน

5) รูปแบบการมีส่วนร่วม (Shared) เป็นการบูรณาการระหว่างกลุ่มการเรียนรู้ 2 กลุ่มโดยเนื้อหาสาระที่สอนทั้ง 2 กลุ่มนั้นมีสาระความรู้หรือความคิดรวบยอดที่คาบเกี่ยวหรือเหลื่อมล้ำกันอยู่ส่วนหนึ่งการบูรณาการรูปแบบนี้ต้องมีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้สอนทั้ง 2 กลุ่มขึ้นอยู่กับการแสดงความคิดเห็นร่วมกันในการสอนที่คาบเกี่ยวกันอาจจัดสอนเป็นหัวข้อร่วมกันหรือทำโครงงานร่วมกันส่วนหนึ่งที่ไม่เกี่ยวกันนั้นผู้สอนก็แยกกันสอนตามปกติ

6) รูปแบบการโยงใย (Webbed) เป็นวิธีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้หลายกลุ่มมีลักษณะเป็นการกำหนดหัวข้อเรื่องขึ้นมาแล้วเชื่อมโยงไปสู่เนื้อหาสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆที่เห็นว่ามีความสัมพันธ์กันคล้ายคลึงกันต่อเนื่องกันที่จะสามารถนำมาจัดรวมเป็นหัวข้อเรื่องเดียวกันเพื่อที่จะได้จัดสอนร่วมกันไปอย่างกลมกลืน

7) รูปแบบการร้อยด้าย (Threaded) เป็นวิธีการบูรณาการที่ใช้ทักษะใดทักษะหนึ่งที่ต้องการฝึกเป็นหลักแล้วกำหนดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้สัมพันธ์กับทักษะที่กำหนดซึ่งอาจจะเป็นก็กลุ่มสาระการเรียนรู้ก็ได้รูปแบบนี้เป็นการทำงานร่วมกันแบบข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ผู้สอนต้องปรึกษาหารือและร่วมกันคิดเกี่ยวกับทักษะที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือปฏิบัติได้นำแนวคิดเกี่ยวกับทักษะมารวบรวมไว้แล้วเลือกทักษะที่ต้องการเน้นโดยต้องมีความสอดคล้องกับการเวลาแล้วร้อยเรียงไปในการฝึกทักษะนั้นในการสอนตามเนื้อหาสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

8) รูปแบบการบูรณาการ (Integrated) เป็นการบูรณาการแบบสหวิทยาการที่นำเอาสาระความรู้ ความคิดรวบยอดทักษะที่คาบเกี่ยวหรือเหลื่อมล้ำกันอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆมาวางแผนจัดการเรียนการสอนร่วมกันเป็นทีมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ในการสอนส่วนที่คาบเกี่ยวกันนั้นผู้สอนอาจร่วมกันเป็นทีมหรือผู้สอนคนใดคนหนึ่งหรือมากกว่านั้นรับหน้าที่เป็นผู้สอนก็ได้ให้ผู้เรียนทำงานชิ้นเดียวกันแล้วประเมินผลร่วมกัน

9) รูปแบบขยายให้ใหญ่ขึ้น (Immersed) เป็นวิธีการบูรณาการของผู้เรียนแต่ละคนในการใช้ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการเรียนรู้เนื้อหาสาระจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆและมีความสนใจในเนื้อหาสาระด้านใดด้านหนึ่งเพิ่มเติมโดยผู้เรียนจะใช้เนื้อหาความรู้ในสาระนั้นเพื่อการศึกษาค้นคว้าเป็นการเพิ่มเติมการเรียนรู้เนื้อหาสาระจากหลักสูตรทั้งหมดเป็นการบูรณาการที่เกิดจากภายในตัวของผู้เรียนเองตามชีวิตจริงของผู้เรียน

10) รูปแบบเครือข่าย (Networked) เป็นการบูรณาการความรู้ที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียนเพียงอย่างเดียวแต่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากผู้สอนผู้เชี่ยวชาญนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งการใช้เครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลายเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกกลุ่มสาระการเรียนรู้องค์ความรู้ขยายกว้างขวางแล้วกลั่นกรองความคิดเพื่อให้มีประสิทธิภาพและความเชี่ยวชาญผู้เรียนต้องกำหนดการบูรณาการของตนด้วยการเลือกเครือข่ายของตนเอง

จากรูปแบบการบูรณาการ 10 รูปแบบนี้จะมีลักษณะเด่นและข้อจำกัดที่มีความแตกต่างกันผู้สอนสามารถเลือกได้ด้วยวิธีที่หลากหลายทำให้การเรียนการสอนมีรูปแบบที่คำนึงถึงความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระระดับชั้นของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีผู้เขียนสรุปแนวทางการเรียนรู้เชิงบูรณาการควรมีแนวทางดังนี้

1) การบูรณาการระหว่างโรงเรียนกับบ้านเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนในโรงเรียนกับชีวิตประจำวันที่อยู่ที่บ้านเมื่อเรียนครบถ้วนแล้วผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นแสดงให้เห็นถึงคุณค่าและคุณประโยชน์ของสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปอย่างแท้จริง

2) การบูรณาการระหว่างความรู้กับกระบวนการเรียนรู้ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมากที่สุดแนะนำให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้เพื่อสนองความสนใจเหล่านั้นทั้งนี้ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย

3) การบูรณาการระหว่างความรู้กับการกระทำในการแสวงหาความรู้เพื่อเรียนรู้นั้นจะต้องเริ่มที่การปฏิบัติคือรู้แล้วต้องลงมือทำการเรียนรู้แต่เพียงทฤษฎีอย่างเดียวไม่เพียงพอเพราะเมื่อปฏิบัติแล้วอาจมีข้อขัดข้องมีปัญหาที่ต้องแก้ไขการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจึงเป็นแนวทางแห่งการเรียนรู้ถึงปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาล่วงหน้าได้เป็นอย่างดี

4) การบูรณาการระหว่างการพัฒนาความรู้กับการพัฒนาจิตใจการแสวงหาความรู้หรือเรียนรู้แล้วลงมือปฏิบัติมีคุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรมความสนใจและสุนทรียภาพผู้สอนต้องมีความอ่อนโยนและเอื้ออาทรความหวังดีและความห่วงใยผู้เรียนจริงๆจึงจะสามารถพัฒนาด้านจิตใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

5) การบูรณาการระหว่างวิชาต่างๆเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้พร้อมๆกันเพื่อหล่อหลอมให้เกิดความหลากหลายในชีวิตซึ่งการบูรณาการวิชาต่างๆดังกล่าวต้องเหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

สรุป

การบูรณาการการเรียนการสอนเป็นกระบวนการบูรณาการเป็นการนำศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกันเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงกันหรือเกี่ยวข้องกันควรนำมาเชื่อมโยงกันเพื่อให้เรียนรู้ได้อย่างมีความหมายลดความซ้ำซ้อนเชิงเนื้อหาวิชาแนวคิดสำคัญที่ผู้สอนจะนำมาใช้เป็นเทคนิคในการจัดกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนได้นำข้อมูลหลากหลายที่เกิดจากการเรียนรู้ไปสัมพันธ์เชื่อมโยงก็คือแนวคิดเกี่ยวกับ“ การบูรณาการ” เหตุที่ต้องจัดให้มีการบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนคือในชีวิตของเรามีเรื่องราวต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกันไม่ได้แยกออกจากกันเป็นเรื่องๆเมื่อมีการบูรณาการเข้ากับชีวิตจริงโดยการเรียนรู้ในสิ่งที่ใกล้ตัวแล้วขยายกว้างออกไปผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นและเรียนรู้ด้วยความหมายเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ความคิดความสามารถและทักษะที่หลากหลาย

การเรียนรู้ที่แท้จริง คือผู้เรียนต้องมีโอกาสนำความรู้ที่เรียนรู้ออกไปใช้ในการดำเนินชีวิต สิ่งที่เราเรียนรู้กับชีวิตจริงจึงต้องเป็นเรื่องเดียวกัน ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้ได้โดยสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนต้องแก้ปัญหาและนำความรู้ที่เรียนมาประยุกต์ใช้หรือแสดงความรู้ที่ได้ออกมาในลักษณะต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ผู้สอนควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนแสดงความสามารถในลักษณะต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้มีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองความสามารถเฉพาะที่ผู้เรียนแต่ละคนมีแตกต่างกัน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้

การบูรณาการการเรียนการสอนในชั้นเรียนจึงเป็นการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้เรียนรู้ โดยพยายามจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลสื่อและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นได้โดยผู้สอนจะมีวิธีการหรือเทคนิคที่จะทำให้เกิดเหตุการณ์นั้นๆโดยการให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- พูนสุข อุดม. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์แบบพหุวิทยาการร่วมกับวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัยตรัง*. ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (วิทยาศาสตร์ศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ยุทธกรณ์ ก่อศิลป์ . (2555). *การพัฒนาความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญารายวิชา ส32103 สังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่5/16 โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศุภลักษณ์ ทองจีน. (2558). *นวัตกรรมการเรียนรู้ Innovation Learning*. อุดรธานี: ศูนย์การศึกษาบึงกาฬมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2554). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิด*. กรุงเทพมหานคร: อี เคป็คส์.
- อมร ปรารักษ์น้อย. (2542). *การสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมในการสอนวิชาชีพทางด้านศิลปะประจำชาติ*. ปทุมธานี: คณะศิลปกรรมสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล.
- Forgarty, R. (1991). *The Mindful School: How Integrated the Curricula*. Illinois : skylight Training and Publishing.